

מראי מקומות - ראש השנה

כו.

עמ' 282) שבעבודה הפנימית, שהיא נגד הלשמה, כל נגיעה דקה הורסת את המצב, מה שאין כן במדרגה בחיצונית, אדרבה, מתוך שלא לשמה בא לשמה. ועיין עוד באור החיים (ויקרא ט', ב) מה שכתב לחלק בין בחוץ לבפנים.

ג. כיון דזכרון הוא כפנים דמי

פירש רש"י, שגם שופר, אף שאין בו משום חוטא בל יקריב וחוטא בל יתנאה, כיון שלזכרון הוא בא, הרי זה כבגדי כהן גדול הדומה לפנים. אבל התוספות כתבו שגם לגבי שופר יש לומר שמתנאה הוא בקול תקיעתו, ופירש המאירי, שמתנאה בו בנעימות הקול, ולכן אומרים בזה חוטא בל יתנאה.

והרש"ש הביא קושיית הטורי אבן, מדוע התוספות לא פירשו כן, והלא למסקנא לזכרון הוא וכפירוש רש"י, ומנין לומר שיש בזה גם משום חוטא בל יתנאה. ותירץ הרש"ש, שהגמרא לא הקשתה אלא ששופר מבחוץ הוא, ומכך שלא הקשתה שלא שייך בזה חוטא בל יתנאה, מוכח שגם בתקיעת שופר חשיב התנאה.

ד. חדא ועוד קאמר

הקשה הרמב"ן, מדוע הוצרכה הגמרא לדחוק את המשנה בחדא ועוד קאמה, ולהוסיף בה טעם, הלא לכאורה הטעם הוא כמו שאמרו במשנה, מפני שהוא קרן, וכפי שתירצה הגמרא. ותירץ, שטעם המשנה טעם חלוש הוא, כיון שמצינו שגם שופר נקרא קרן, הרי שקרן הוא שם כולל, לפיכך עשו סניפין מטעמים אלו. ובזה פירש מה שאמרו ששופר של יעל כשר לתקיעות בראש השנה, אף שלא מצינו שקרן של יעל נקרא שופר, והביא מהירושלמי שדנו בזה, ועל זה תירצו שם שעיקר הפסול של פרה הוא משום שאין קטיגור נעשה סניגור, וממילא של יעל כשר. וכתב שאם אין מפרשים את דברי הירושלמי כן, קשה להבין, מדוע אכן של יעל כשר, הרי לא מצינו שהתורה קראתו שופר.

והמאירי תירץ על קרן של תיש שכשר לשופר, לפי שתיש בכלל כבש, כדכתיב שה כשבים ושה עזים.

א. ומקצתן נעשו דיינין

פירש רש"י, שהמעידים עצמן אין יכולין להיות דיינים, משום שעד עצמו אינו יכול להיות דין. ובהערות להגרי"ש הביא דברי התוספות בכתובות (כ"א: ד"ה הנח) שכתבו בטעם הדבר משום שהיא עדות שאי אתה יכול להזימה, שודאי לא יקבל הדיין הזמה על עצמו. והביא קושיית הקצות החושן (ו', ד') שלכאורה הוא פשוט יותר, שהרי אין שייך להזימם כלל, לפי שאם יזימו עצמן, נמצא שהיו פסולין להיות דיינין מעיקרא, ונמצא שלא נגמר דין הנידון כראוי, וממילא לא שייך בזה דין כאשר זמם, לפי שאין מזימין את העדים עד שישגמר הדין על פיהם. וכתב שמצא סברא זו במרדכי בסנהדרין (רמז תרצ"ו). והוסיף שאף להסוברים עד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל, הרי זה כמו העדות עצמה שהעיד עליה, שלדעת הכל נפסל, ואף כאן יש לדון שנפסל לכולי עלמא, ועיין עוד בהערות להגרי"ש בזה.

ב. אין קטיגור נעשה סניגור

הקשה המהרש"א, שהרי נאמר בפסוק (ויקרא ט', ב) 'קח לך עגל בן בקר', ודרשו, יבא עגל ויכפר על מעשה עגל, ומדוע אין אומרים בזה שאין קטיגור נעשה סניגור. וכתב, שלפי מסקנת הגמרא שבחוץ אין אומרים כן מובן, אבל כתב שצריך ליתן בזה טעם, מדוע בפנים נחשב קטיגור, ובחוץ נחשב לסניגור שיכול לכפר.

ובגור אריה (ויקרא שם) כתב, שמה שאמרו אין קטיגור נעשה סניגור, היינו שכשבא לכפר על שאר עבירות, אינם מתכפרין על ידי דבר שעושה קטרוג לגבי מעשה העגל, אבל אם בא לכפר על מעשה העגל עצמו, בזה יותר טוב אם יעשה תשובה באותו הדבר עצמו. עוד תירץ כתירוצו המהרש"א שבחוץ אין אומרים כן. והקשה ממה שאמרו על פרה אדומה שלא ניתנה לאהרן אלא לאלעזר לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, וכתב שזה קשה לשני התירוצים, ועיין שם מה שכתב ליישב.

ולגבי החילוק בין בפנים בין לחוץ, כתב המכתב מאלהיו (ח"ד,